

Tje Mail

Zeer waarschijnlijk de eerste Javaan in Suriname die een Koninklijke onderscheiding kreeg

Inleiding

In Suriname is het algemeen bekend dat in de periode tot 1975 onder de Javanen weinig gevallen bekend zijn die een Koninklijke onderscheiding ontvingen. De reden hiervan is het feit dat er in die tijd weinig Javanen waren die een hoge overheidsfunctie bekleedden. De Javaanse bevolking werkte het meest op plantages of ze hadden een middel van bestaan in de kleine landbouw (kleine landbouwers met meestal twee tot drie hectare kostgrond).

Ze waren dus niet in overheidsdienst werkzaam, waardoor zij niet in aanmerking kwamen voor een Koninklijke onderscheiding. Eén van de weinige personen die het wel kreeg was de contractant Tje Mail.

Tje Mail

Tje Mail moet in zijn tijd een bijzondere man zijn geweest. Hij kwam op achtjarige leeftijd in Suriname aan en misschien mede door zijn jonge leeftijd, maar zeker ook door zijn talent en aanleg heeft hij de Nederlandse taal snel onder de knie gekregen. Zo goed zelfs, dat hij al snel in dienst treedt bij de overheid als tolk.

Kennelijk is hij van onschatbare waarde voor de overheid als tolk, want als zijn moeder en zuster weer terug gaan naar Indonesie, wordt er een dringend beroep op hem gedaan te blijven. Als Tje Mail echter toch aangeeft Suriname te willen verlaten, grijpt de Agent Generaal C. van Drimmelen in door persoonlijk een beroep op hem te doen.

Waarschijnlijk is Tje Mail niet te overtuigen en gaat van Drimmelen een stapje verder, door misbruik te maken van zijn positie en macht en laat Tje Mail in het belang van lands Dienst aanhouden. Wat in feite wil zeggen dat Tje mail Surinaams grondgebied niet mocht verlaten. Een hele zware maatregel die niets anders inhoudt dan een officiële gijzeling, tot het moment dat Tje Mail "vrijwillig" besluit, dat hij in Suriname zal blijven. Tje Mail wordt wel de "loze belofte" gedaan dat hij ten allen tijde mag vertrekken als hij dat aangeeft. Dit geeft de waarde aan die de heer Tje Mail als tolk had voor de Overheid.

Enerzijds natuurlijk een hele eer voor Tje Mail. Maar het geeft ook aan hoe machtig en ondemocratisch de overheid in die tijd was. Men kon dus ongestraft contractbreuk plegen en personen weigeren naar Indonesie te laten terugkeren.

Maar Tje mail verzoent zich kennelijk met zijn lot en zet zich weer als vanouds in voor zijn werk. Op 16 Augustus 1928 wordt hij zelfs onderscheiden. Daaruit mogen we de conclusie trekken dat Tje mail niet alleen zeer accuraat in zijn werk was, maar ook dat hij allom gerespecteerd werd en een bijzonder ijverig en loyaal ambtenaar was. Een koninklijke onderscheiding voor niet "Nederlandse" ambtenaren in de kolonie Suriname werd alleen bij hoge uitzondering gegeven. De ballotage was zeer streng. En dat zegt heel veel over het karakter, de werkzaamheden en de persoon van de heer Tje Mail, als model staatsburger van Suriname in die tijd.

Vertrek en aankomst

Het gezin bestaande uit vader Martodongso (33 jaar, W105), moeder Kaspie (38 jaar, W106), Tje Mail (Tjetje, 8 jaar, W108) en Sarma van 2 jaar oud met contractcode W107 zijn 1894 in Suriname aangekomen. In Oost-Indië kwamen ze van het gewest Djawa. Ze vertrokken op 29 april 1894 vanaf Batavia, het huidige Jakarta. Zijn vader, moeder en zus waren bij aankomst vanwege de gevolgen van de zeereis opgenomen in 's-Lands-Hospitaal. Zijn vader was eerder hersteld (28 juni 1894) dan zijn moeder en zus. Zij waren pas veel later hersteld, namelijk pas op 7 maart 1896.

In Suriname

Het gezin werd in dienst genomen door de Landbouw Maatschappij Commewijne. Ze werden ingedeeld op de plantage Zoelen. Vermoedelijk werd het gezin in een soortgelijk barrak gehuisvest zoals in onderstaande foto is te zien. Onder de Javanen wordt de plantage Zoelen ook wel "Solo" genoemd. Ongeveer 8 jaar na aankomst in Suriname overleed de heer Martodongso op 24 mei 1902 aan de gevolgen van beri beri. Toen de heer Martodongso overleed was Tje Mail 16 jaar oud.

Foto: Contract arbeidersbarakken met 2 wooncompartimenten, op plantage Zoelen

Copyright: E.R. Pawirodikromo, 2002

Gegevens van Tje Mail

Historische Database Suriname Javanen http://www.nationaalarchief.nl/suriname	
Tjetje	
vadersnaam Martodongso geboorteland Nederlands Indie lengte onbekend herkenningsteken onbekend geslacht man leeftijd 8 leeftijd (maanden) onbekend godsdiens moslim	
afreisplaats Batavia afreisdatum 29 april 1894 schip Voorwaarts soort schip ss monsternummer 545 aankomstplaats Paramaribo aankomstdatum onbekend in dienst van Landbouw Mij Commewijne voor wie koloniaal gouvernement	naamsgegevens Heeft zich krachtens de verordening van 3/7/1916 GB 1918 no 2 de geslachtsnaam van Mail en de voornaam van Fje gekozen zie brief AG ambten BS te Par'bo d.d 19/5/1919 no 558/v. familiegegevens voor aankomst zoon van W 105 en W106. familiegegevens Bij akte van de ambten. BS te Par'bo d,d 22/1/1916 erkend het kind Jessie geb. 28/4/1913 dochter van Bok Soemidjah II 131 Ag 16 no 254/0 Gehuwd 29/12/1920 in Nickerie met Bok Siti II 53. hercontracten onbekend grondsituatie onbekend opmerkingen MR 545 B. Bewijs afg. 13/7/1905. Premie ontvangen uit Kol. Kas. bij akte van DC Par'bo d.d 20/12/1941 zie GR d,d 13/12/1941 no 3723. Aan de AG C van Drimmelen is bij het vertrek van moeder en zuster van Tjetje resp. W106 en W107 aan Tjetje toegezegd dat hij te allen tijde mocht terugkeren daar hij in het belang van de dienst is aangehouden toen zijn moeder en zuster vertrokken waren en hij de wens tekennen had gegeven mee te gaan 20/6/1921 de Agent Generaal
contractcode W108 begin contract 16 juni 1894 einde contract 16 juni 1899 datum cvo onbekend ontvangstdatum premie 20 december 1941 verblijfstatus onbekend gewest Djawa afdeling onbekend district onbekend desa/dorp onbekend plantage Soelen (Ben.Commewijne) datum overlijden onbekend datum terugkeer onbekend schip terugkeer onbekend	
(c) 2000-2001 website - Rijksarchiefdienst (e) 1998-2000 database en gegevens - drs Sandew Hira (AMRIT consultancy) en drs Maurits Hasankhan (IMWO) Aan de gegevens uit de Historische Database Suriname kunnen geen rechten worden ontleend.	

Tje Mail moest verplicht in Suriname achterblijven

Drie jaren na het overlijden van zijn vader vertrokken zijn moeder en zijn zus op 19 juli 1905 met de Prins Willem IV naar Oost-Indië. Tje Mail moest bij het vertrek van zijn moeder en zijn zus van de autoriteiten in Suriname achterblijven. In het dienstbelang mocht hij van de autoriteiten in de persoon van de Agent Generaal C. van Drimmelen Suriname niet verlaten, om samen met zijn moeder en zus naar het vaderland te vertrekken. Hij was toen 19 jaar oud. Wel deed de Agent Generaal hem de toezegging dat hij te allen tijde naar Oost-Indië mocht terugkeren, indien hij die wens kenbaar zou maken.

Leven in Suriname

Tje Mail koos in 1919 de geslachtsnaam Mail en de voornaam Tje. Hij trad in 1906 als tolk in overheidsdienst. In 1916 erkende hij het kind Jessie geboren op 28 april 1913 dochter van Bok Soemidjah. Bok Soemidjah is contractant II131 die in 1906 met de Madura & Prins der Nederlanden in Suriname aankwam. In Nickerie huwde hij in 16 december 1920 op 34 jarige leeftijd met de twee jaar jongere Bok Siti II53. (NB: haar geslacht is in de Historische database verkeerd aangeduid.) Bok Siti kwam eveneens met de Mudura & Prins der Nederlanden in 1906 aan als contractant. Beide echtlieden hebben veel later, pas in 1941, de terugkeerpremie in Paramaribo opgehaald. Toen hij de terugkeer premie incasseerde was hij ongeveer 55 jaar oud. Op dat moment heeft hij misschien zijn beslissing genomen om definitief in Suriname te blijven.

Kranten bericht van de onderscheiding van Tje

Na ruim veertig jaren

De heer Tje Mail heeft na een diensttijd van meer dan veertig jaren heden den dienst van het Gouvernement voor goed vaarwel gezegd.

Hij trad op 1 Januari 1906 in dienst als tolk en werd op 15 Mei 1925 benoemd tot hoofdtolk.

Op 1 Januari 1941 verliet hij den dienst met pensioen onder dankbetuiging voor de gedurende lange jaren bewezen diensten.

In December van hetzelfde jaar werd hij weder aangesteld in los dienstverband.

Dat zijn diensten gewaardeerd werden kan o. m. blijken uit het feit, dat de Koningin hem op 16 Augustus 1928 de zilveren medaille van de Orde van Oranje Nassau verleende.

Naar wij vernemen zal de heer Hardjo, die bij de politie recherche werkzaam was, worden benoemd tot tolk.

Er kunnen verschillende redenen zijn dat hij in Suriname is gebleven. Ten eerste wilde het echtpaar de geadopteerde kinderen niet achterlaten. Daarnaast hadden zij waarschijnlijk weinig middelen om naar Oost-Indië terug te gaan en in Oost-Indië een nieuw leven te beginnen. Tje Mail is zijn moeder en zus nooit nagereisd.

In 1928 kreeg Tje Mail de Orde van Oranje Nassau (Bron: De west 1 juli 1947). Het tekort aan tolken is waarschijnlijk de reden, dat Tje Mail in 1928 wederom in los dienstverband is aangesteld. In 1947 zei hij na ruim veertig jaar het gouvernement voorgoed vaarwel. Verder is niet onderzocht over zijn levensloop.

Gegevens van de echtgenote van Tje Mail

Historische Database Suriname
Javanen
<http://www.nationaalarchief.nl/suriname>

Bok Siti

vadersnaam Siti
geboorteland Nederl Indie
lengte 148.5
herkenningssteken moedervlek
linkerzijde voorhoofd
geslacht man
leeftijd 18
leeftijd (maanden) onbekend
godsdienst moslim

afreisplaats Java
afreisdatum 17 mei 1906
schip Madura & Prins der
Nederlanden
soort schip ss
monsternummer 61
aankomstplaats Paramaribo
aankomstdatum onbekend
in dienst van Robertson, H.M.D.,
gemachtigde van late Kirke
voor wie koloniaal gouvernement

contractcode II53
begin contract 30 juli 1906
einde contract 30 juli 1911
datum cvo 17 januari 1914
ontvangstdatum premie 20 december
1941

verblijfstatus onbekend
gewest Kedoe
afdeling Magelang
district Magelang
desa/dorp Wates
plantage Waterloo & Hazard
datum overlijden onbekend
datum terugkeer onbekend
schip terugkeer niet teruggekeerd

naamsgegevens Heeft zich op 30-10-1948 gekozen de voorn. van Pailah en de gesl.naam van Siki. (N.V. 25-10-1948 No. 234).

familiegegevens voor aankomst onbekend

familiegegevens Gehuwd op 26-12-1920 in Nickerie met Tje Mail No. 108/W.

hercontracten onbekend

grondsituatie onbekend

opmerkingen Bij aankomst ziek naar s'lands hosp. gezonden. Daaruit ontsl. 7-8-1906. Cvo afg. No. 22. . Premie ontv. uit de Kol.Kas bij akte van den DC. van Par'bo. Zie G.R. dd. 13-12-1941.

(c) 2000-2001 website - Rijksarchiefdienst
(c) 1998-2000 database en gegevens - drs Sandew Hira (AMRIT consultancy)
en drs Maurits HasanKhan (IMWO)
Aan de gegevens uit de Historische Database Suriname kunnen geen rechten worden
ontleend.

Auteur

P.P. Mangoenkarso
Rijswijk, 2004, update 2005

Met dank aan mw. E.Z.Mangoenkarso voor het opsporen van het krantenbericht bij het Nationaalarchief. Dhr. Phillip Lutz webmaster van Suriname.nu dank ik voor suggesties om het oorspronkelijke artikel te bewerken.